

СТЕНДАП І СТОРИТЕЛІНГ У МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ

Теорія, структура, функції

СТЕНДАП

- у театрі;
- у кіно;
- в освітньому процесі;
- у блогінгу;
- у журналістиці;
- в рекламі;
- у публічних виступах;
- у соціальних мережах;
- у педагогіці;
- у політиці та бізнесі.

СТОРИТЕЛІНГ

СУЧАСНИЙ СВІТ —
ЦЕ СВІТ БОРОТЬБИ
ЗА УВАГУ

ЯК утримати
увагу
людини

**Чому одних викладачів ми
пам'ятаємо все життя, а
інших – забуваємо одразу
після завершення
навчання?**

I Трансформація ролі викладача

Традиційний підхід

Викладач як носій знань та контролер. Фокус на технічній інструкції та точності виконання.

Сучасний підхід

Викладач як комунікатор та фасилітатор. Фокус на емоційному інтелекті та живому контакті з аудиторією.

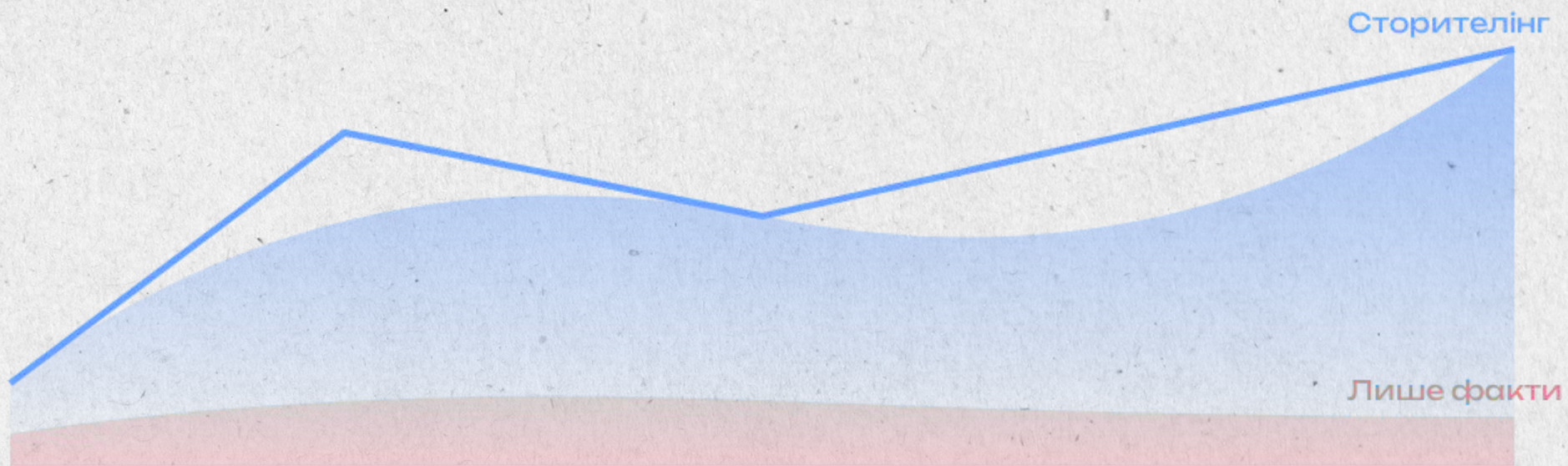
| Мистецтво — це не інструкція

«Учень може правильно натискати клавіші або володіти академічним рисунком, але без емоційного залучення процес стає механічним».

Сучасна педагогіка потребує **нарративних практик**: сторителінгу та комедійної структури для «оживлення» знань.

Ефективність запам'ятовування

Історії активують до 7 зон мозку одночасно, на відміну від сухої інформації.

| Кейс: Ван Гог

Сухий факт:

«Ван Гог написав понад 2000 робіт».

Мозок не вважає це важливим.

Історія:

«Ван Гог за життя продав лише одну картину. Більшість вважали його диваком. А сьогодні його роботи коштують сотні мільйонів».

Виникає емоція. Людина співпереживає.

МИСТЕЦТВО –

саме по собі є формою історії.

БЛОК 1

Сторителінг у мистецькій освіті:
як історія утримує увагу

СТОРИТЕЛІНГ

(story – історія; telling – розповідати) – це ефективний метод донесення інформації до аудиторії шляхом розповідання смішних, зворушливих або повчальних історій з реальними або вигаданими персонажами. Він поєднує в собі психологічні, управлінські та інші аспекти і дозволяє не лише ефективно донести інформацію до аудиторії, а й мотивувати її на певні вчинки і отримати максимально високі результати.

КОРОТКА ІСТОРІЯ СТОРИТЕЛІНГУ

Фридерик Франсуа Шопен

Шопен належить до композиторів романтизму.

Шопен усе життя жив із відчуттям втрати батьківщини. Його музика — це постійна туга за домом. Саме тому навіть у блискучих салонних творах у нього часто є відчуття смутку.

Види сторителінгу:

01

Культурний сторителінг передає цінності, мораль та вірування певної культури. Він є невід'ємною частиною нашого сприйняття світу та спільного наративу.

02

Jump story – це історії про містичні істоти, з несподіваним кінцем, що викликає відчуття страху та враження «підстрибнути на стільці».

03

Особистий сторителінг використовує власний досвід та переживання як основу для створення історій, що мають особисту співвідносність.

Види сторителінгу:

04

Соціальний сторителінг – це розповіді про життя та долі інших людей.

Цей підвид спрямований на висвітлення життєвих ситуацій, труднощів та радощів людей. Він допомагає глядачам відчувати емоції та співпереживати із героями історій, розкриваючи їхні думки, переживання та внутрішній світ.

05

Міфи та легенди – це давні розповіді, які передаються з покоління в покоління та відображають культурні цінності та настанови. Вони можуть мати повчальний характер, нагадуючи про моральні принципи та життєві правила. Міфи та легенди створюють атмосферу магії та незвичайності, переносячи глядачів у світ давнини.

Види сторителінгу:

06

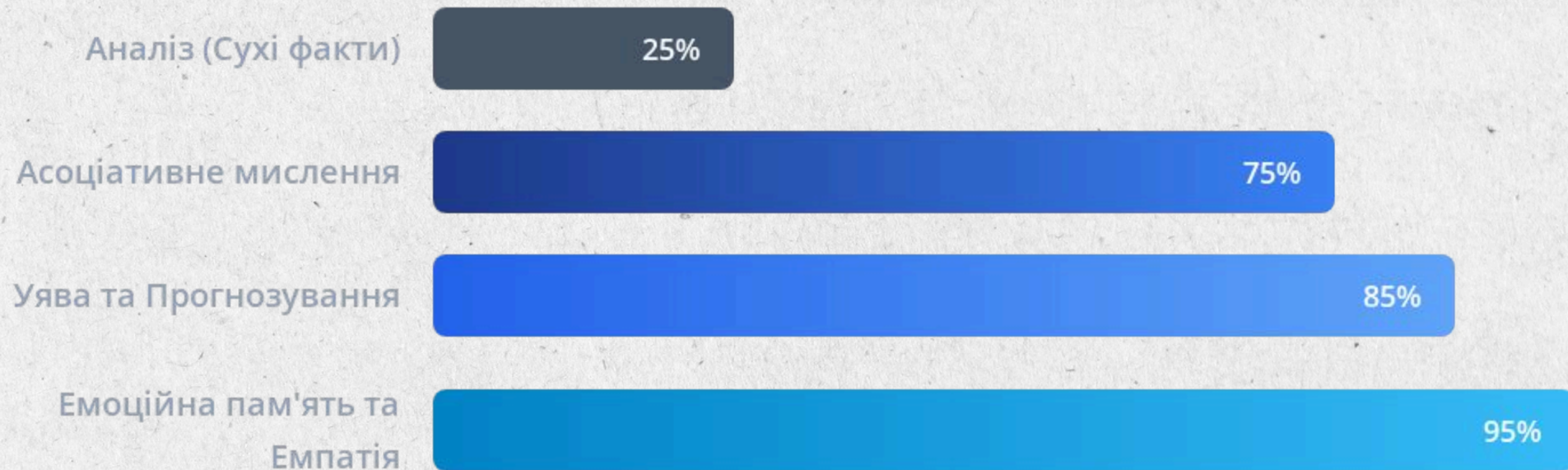
Сімейний сторителінг передає історії, які зберігаються в родині та передаються з покоління в покоління. Вони мають важливе значення для спадщини культури та зв'язку родинних ланцюгів. Ці історії можуть мати повчальний характер та відображати цінності, що передаються від предків.

07

Дружній сторителінг об'єднує історії друзів та їх спільний досвід. Ці історії зазвичай нагадують про смішні, цікаві або незвичайні ситуації, які вони пережили разом. Вони можуть зміцнювати зв'язки між друзями та створювати спільний сміх і пам'ятки.

| Що активізує історія?

Нейропсихологія показує, що історія вмикає значно більше когнітивних процесів:

Людина не мислить набором тез. Вона мислить подіями: що, з ким і чому сталося.

Висококонкурентне середовище

Сучасний учень перебуває у середовищі, де за його увагу постійно борються цифрові платформи. Педагог уже не може покладатися лише на формальний авторитет.

Соціальні мережі

Короткі відеоформати

Швидкі месенджери

I Типова помилка викладача

Читання матеріалу як з енциклопедії. Мозок учня не має причини емоційно включитися.

Формально-правильно

«Імпресіонізм виник у Франції у другій половині XIX століття.»

Цей факт точний, але він не створює напруги. У ньому немає людського виміру чи конфлікту, за який може зачепитися увага.

Жива подача

«Коли імпресіоністи вперше показали свої роботи, критики сміялися з них. Їх звинувачували, що вони "не вміють нормально малювати".»

Тут з'являється конфлікт, емоція та соціальна напруга. Учень одразу починає слухати та співпереживати бунтарям.

| 4 функції сторителінгу

Пояснювальна / Через історію складні поняття стають зрозумілишими. Замість "додайте емоції" — "уявіть, що персонаж прощається назавжди".

Мотиваційна / Допомогає відповісти на запитання: «Навіщо мені це?». Історії про невдачі та кризи великих митців нормалізують творчі труднощі учня.

Психологічна / Створює емоційну безпеку. Коли викладач ділиться власними помилками, його авторитет стає людяним і досяжним.

Комунікативна / Формує міцний контакт між викладачем та аудиторією. Сухий монолог створює дистанцію, а спільна історія — співпереживання.

Головне питання викладача під
час підготовки до заняття:

**ЯКА ЛЮДСЬКА ІСТОРІЯ
СТОЇТЬ ЗА ЦІЄЮ ТЕМОЮ?**

| Внутрішній місток

Тема: «Робота над ритмом»

Замість: Сухого пояснення музичної теорії.

Історія: «Ритм — це те, як людина переживає життя. Коли ми хвилюємося чи закохані — ритм змінюється. Саме тому музика без ритму звучить мертво».

Тема: «Академічний рисунок»

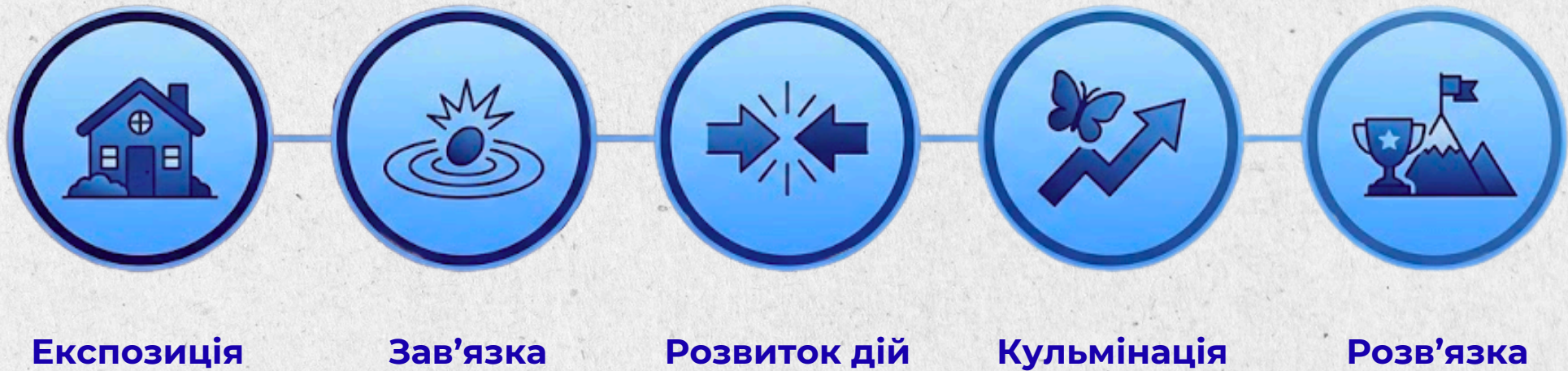
Замість: Вивчення «нудної техніки».

Історія: «Більшість ненавидить рисунок на початку. Але саме тут, через подолання опору, формується найважливіше вміння митця — бачити світ уважно».

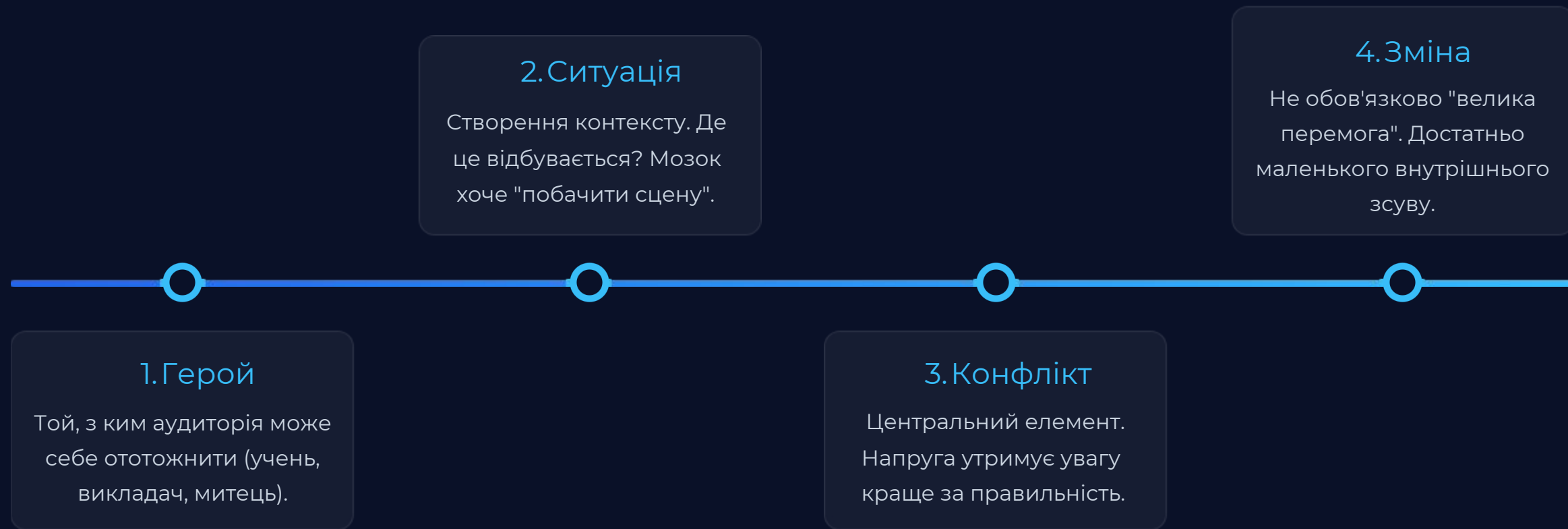
- 1 Фабула
- 2 Сюжет
- 3 – 4 Тема та ідея
- 5 Цінності
- 6 – 7 Цільова аудиторія і канали комунікації
- 8 Жанр
- 9 – 10 Мова і ритм
- 11 "Сонечко" — це образна мова, власний авторський стиль.

| Алгоритм Ріхар

Чому цей каркас працює?

Базова драматургічна модель

Типові помилки педагогів

Штучна ідеальність

Намагання зробити історію "надто правильно", де всі молодці і все завершується ідеально. Реальне життя так не працює. Значно сильніше працюють чесні, недосконалі та людяні історії.

Страх емоційності

Хибна думка, що "серйозний викладач" має говорити сухо, плутаючи сухість із професійністю. Сильний викладач — не той, хто говорить складно, а той, хто здатен зробити складне живим.

Типи історій у мистецькій освіті

Особиста історія

Працює найсильніше. Розповідь про ваш власний провал чи страх знімає бар'єри та показує, що складнощі є у всіх.

Історія митця

Біографія як емоційний ключ.
Використання життєвих випробувань великих творців для потужної мотивації учнів.

Уявна ситуація

«Уявіть, що ви художник, якого відхилила галерея...» — швидкий інструмент для включення емпатії просто на уроці.

І Правила хорошої історії

Лаконічність

Емоція

Конкретність

Образність

***Мистецька освіта завжди
працювала через переживання.***

***Тому історія — це природна
мова мистецтва!***

КАВА-БРЕЙК

БЛОК 2

Стендап, гумор і комедійна
структура в освітньому процесі

I Гумор як терапія помилки

0 %

страху перед невдачею

Терапевтична функція

Стендап і педагогічний гумор допомагають знизити тривожність, зняти страх помилки та створити психологічно безпечне середовище для творчого самовираження.

| Стендап це ...

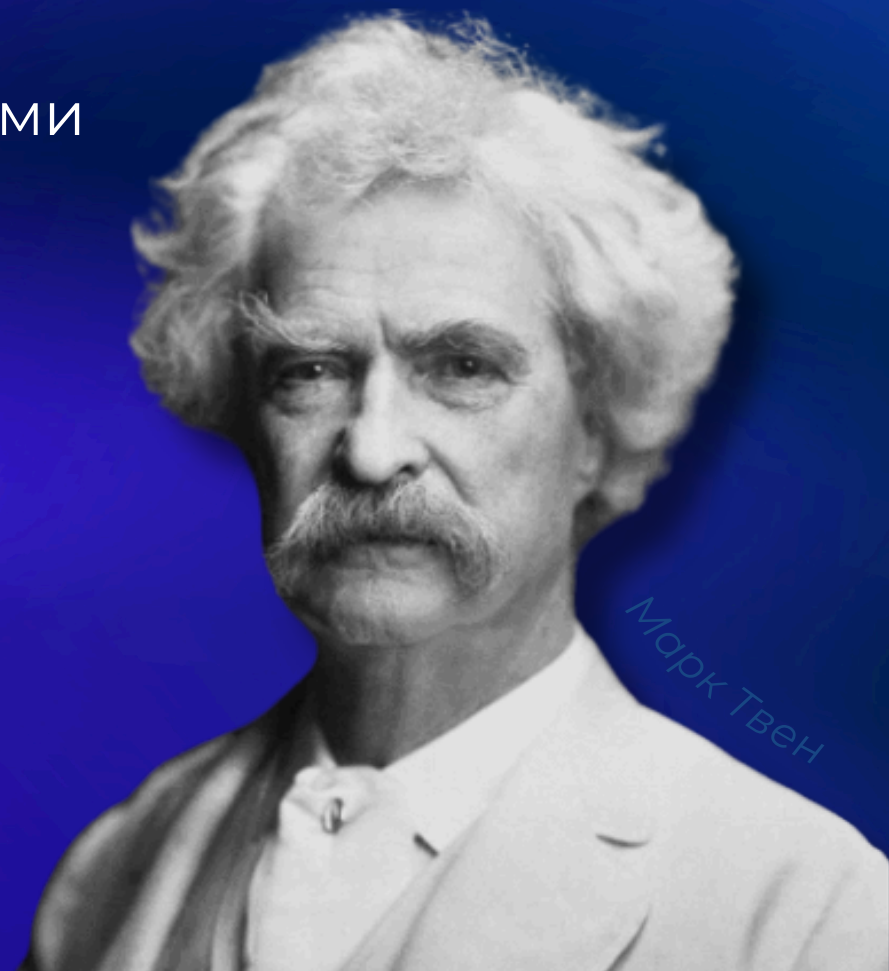
- спостереження
- особиста позиція
- чесність
- ритм мовлення
- контакт з аудиторією

Сильний стендап народжується не з бажання «смішити». А з бажання сказати правду через гумор.

ВИТОКИ. РОЗВИТОК. СТАНОВЛЕННЯ

1. **Витоки** (XIX ст.)

- Стендап бере початок у США наприкінці XIX століття.
- **Марк Твен** у 1880-х роках виступав із “веселими лекціями” — сатиричними монологами про життя і суспільство.
- Інша версія походження пов’язана з водевілем — жанром розважальних виступів із піснями, танцями та короткими комічними сценками, що був популярним у США після Громадянської війни.

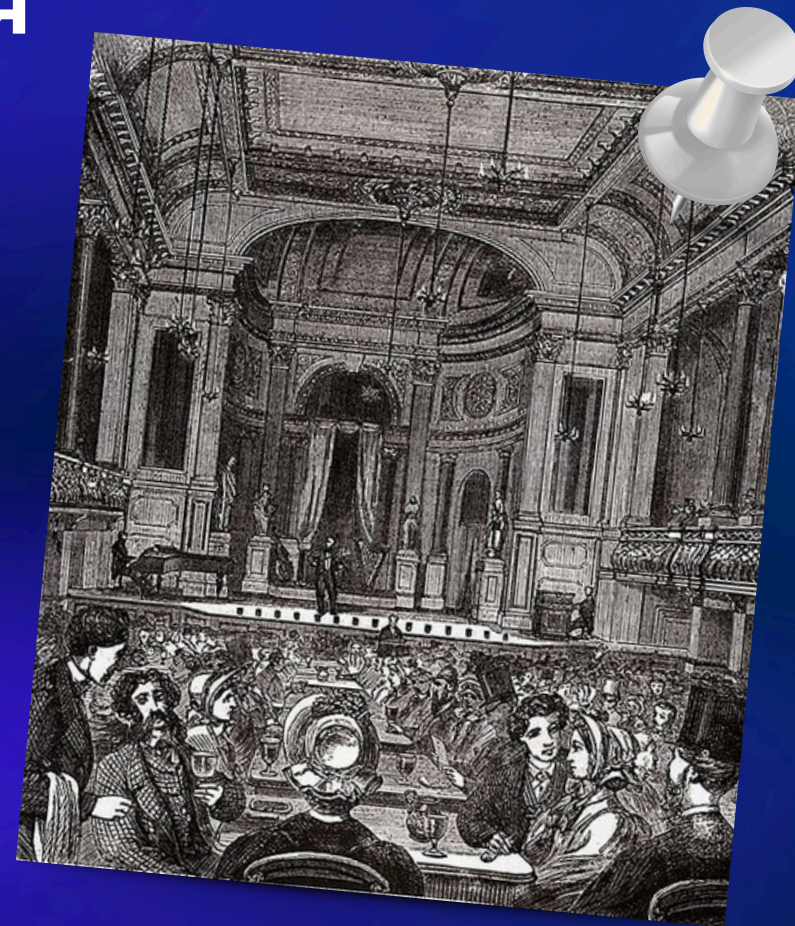
Марк Твен

ВИТОКИ. РОЗВИТОК. СТАНОВЛЕННЯ

2. Розвиток у Британії (XIX — поч. XX ст.)

У Великій Британії формується **мюзик-хол** — місце для музики, танців і гумору. Це були як елітні заклади в центрі Лондона, так і дешеві підвальні сцени в робітничих районах. Пізніше мюзик-холи трансформувалися у вар'єте — більш “сімейний” формат без вульгарних жартів.

І водевіль у США, і мюзик-холи в Британії занепали з приходом радіо і телебачення у XX столітті.

ВИТОКИ. РОЗВИТОК. СТАНОВЛЕННЯ

3. Формування сучасного стендапу (1950–1970-ті)

- Після Другої світової війни стендап переміщується в нічні клуби США.
- У 1950-х відкриваються культові сцени — Purple Onion у Сан-Франциско, Improv у Нью-Йорку.
- У 1975 році з'являється шоу **“Saturday Night Live”**, яке зробило стендап масовим і дало старт кар'єрі Робіну Вільямсу, Едді Мерфі, Джону Белуші.
- Коміки переходять від “жартів про побут” до соціальної сатири — говорять про політику, молодь, культуру.

ВИТОКИ. РОЗВИТОК. СТАНОВЛЕННЯ

4. “Комедія ненависті” і медіа-епоха (1980–1990-ті)

- У США з’являється жорсткіший стиль — “**комедія ненависті**” (Біл Хікс, Сем Кіннісон).
- У Великій Британії 1979 року відкривається **Comedy Store** у Лондоні — сцена для альтернативної комедії (Олексій Сейл, Джуліан Клері).
- Стендап стає формою самовираження та частиною мас-медійної культури.

ВИТОКИ. РОЗВИТОК. СТАНОВЛЕННЯ

5. Глобалізація і соціальний поворот (2000–сьогодні)

- З появою інтернету та каналів на кшталт **Comedy Central** стендап стає глобальним явищем.
- Коміки, як Ахмед Ахмед, Маз Джобрані, Дін Обейдала, Рассел Пітерз, підіймають теми етнічних і культурних стереотипів, релігії, ідентичності.
- Сучасний стендап — це особисті історії, соціальна критика і свобода самовираження.

Ахмед
Ахмед

Рассел
Пітерз

Маз
Джобрані

ЖАРТ -

це найменша одиниця гумору, рядок або невеликий текст гумористичного змісту. Для автора така фраза - це ще один спосіб «прикрасити» текст, зробити смішнішим і цікавішим.

Але жарт сам по собі може бути цілісним твором і добре підійде для соцмереж.

У більшості жартів дуже проста структура. Зазвичай жарт ділиться на дві частини: **сетап** та **панчлайн**.

Сетап (перша частина жарту, яка готує до сміху);

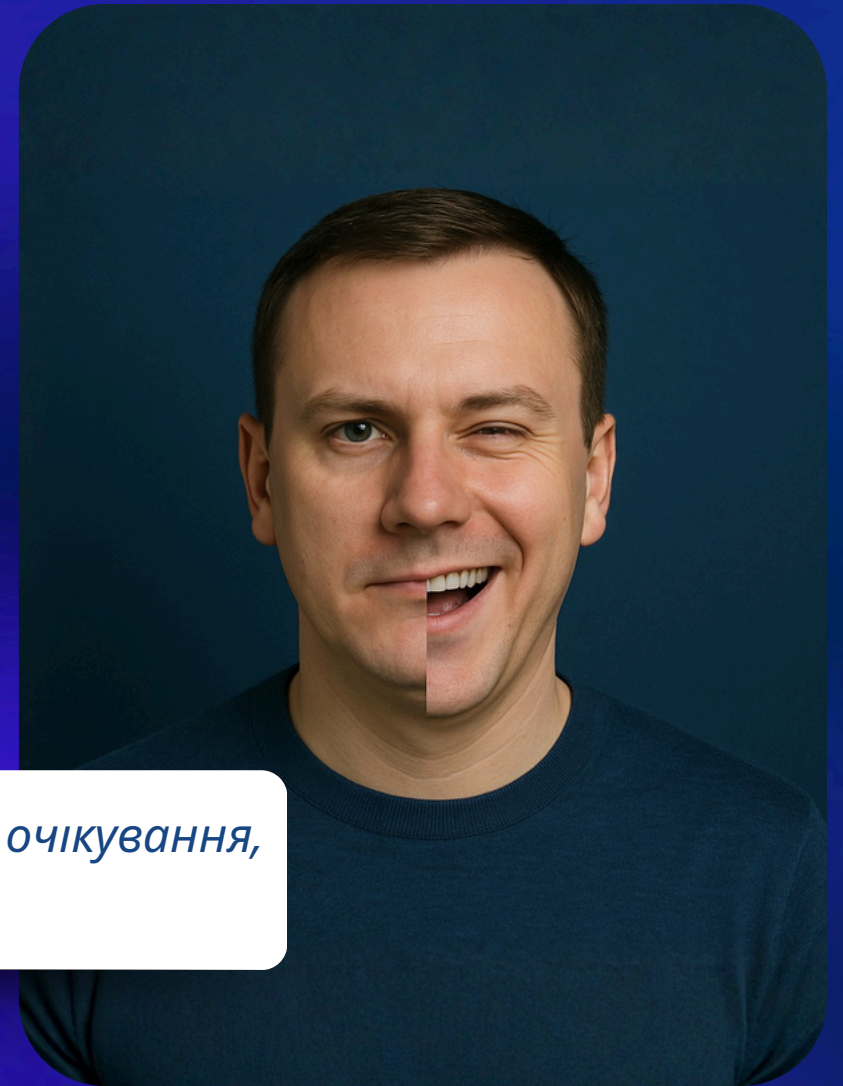
Панчлайн (друга частина, яка смішить).

Приклад:

*Сетап має створювати очікування,
а панчлайн – здивування.*

Сетап: «Не бійтеся співати голосніше...»

Панчлайн: «...стіни музичної школи вже чули речі значно страшніше.»

| Чому стендап працює в навчанні

- 1. Утримує увагу через напругу
- 2. Дає право на помилку
- 3. Створює психологічну безпеку
- 4. Покращує запам'ятовування

Важливо розуміти: **в освіті не обов'язково “жартувати”**. Достатньо використовувати принцип комедійної структури в подачі матеріалу.

Прийоми створення гумору

ПРАВИЛО ТРЬОХ

Перерахування трьох речей, де остання — несподівана.

«Я люблю спорт: спати, їсти і не рухатись.»

НЕОЧІКУВАНИЙ ПОВОРІТ

Глядач думає, що почує одне, а виходить інше.

«Я вирішив почати бігати... від проблем.»

ПЕРЕБІЛЬШЕННЯ

Навмисне збільшення масштабу проблеми

«У нашій черзі до лікаря вже можна заводити родину.»

ПРИМЕНШЕННЯ

Заниження серйозності ситуації.

«Трохи запізнився — всього на половину дня.»

Прийоми створення гумору

ПОРІВНЯННЯ

Смішна аналогія між різними речами.

«Мій будильник — як ворог дитинства, який досі мститься.»

КОНТРАСТ

Поєднання протилежностей.

«Я виглядаю спокійно, але всередині мій мозок кричить: “Тікай!”»

РЕФРЕН

Кількаразове використання однієї фрази для ритму або комізму.

АВТОРСЬКИЙ ВІДІГРАШ

Імітація поведінки персонажів або діалогу для більшої виразності.

ЧИМ ВІДРІЗНЯЄТЬСЯ ІМПРОВІЗАЦІЙНИЙ СТЕНДАП ВІД ПІДГОТОВЛЕНОГО?

- **Підготовлений стендап** — це виступ за заздалегідь написаним текстом. Комік відточує жарти, ритм, структуру.
- **Імпровізаційний стендап** — народжується тут і зараз, часто у відповідь на реакцію залу чи конкретну ситуацію.

Такий формат вимагає швидкого мислення і здатності жартувати спонтанно.

ЯКІ ТИПИ СТЕНДАП-КОМЕДІЇ ВИОКРЕМЛЮЮТЬ ЗА ЗМІСТОМ?

- **Побутовий стендап** (про сім'ю, роботу, стосунки)
- **Соціальний стендап** (про суспільні проблеми, політику)
- **Абсурдний стендап** (на несподіваних, ірраціональних спостереженнях)
- **Чорний гумор** (про табуйовані теми)
- **Інтелектуальний стендап** (із філософськими чи культурними алюзіями)

І Три правила екологічного гумору

- **Не принижувати учня.** Гумор має бути абсолютно безпечним. Ніколи не використовуйте жарти для того, щоб вказати на недоліки учня або його незнання. Це руйнує довіру.
- **Краще самоіронія.** Найбезпечніша та найефективніша мішень для жартів – це сам викладач або складність предмету. Викладач може жартувати над своїм досвідом чи своїми ж помилками.
- **Гумор** має працювати на тему “Жарт заради жарту відволікає”. Хороший педагогічний стендап інтегрований у матеріал і допомагає краще його запам'ятати чи зрозуміти суть.

Впровадження на занятті

ПІД ЧАС СКЛАДНОЇ ТЕМИ

Для зняття когнітивної напруги.
Якщо матеріал надто складний,
вдала метафора або іронія
дозволяє мозку трохи
«відпочити».

НА ПОЧАТКУ УРОКУ

Для створення контакту та
налаштування на роботу.
Короткий сторителінг або
жарт знімає напругу після
попередніх пар.

ПІСЛЯ ПОМИЛКИ

Щоб не створювати атмосферу
сорому. Самоіронія викладача
або добра усмішка допомагає
учню не фіксуватися на невдачі.

Вплив гумору на навчання

Дослідження показують: педагогічний гумор суттєво підвищує рівень залученості. Після сміху люди краще слухають, а зниження тривоги (особливо перед виступами) дозволяє розкрити творчий потенціал.

*Гумор – це не легковажність. Це спосіб
створити простір, у якому людина не боїться
бути живою.*

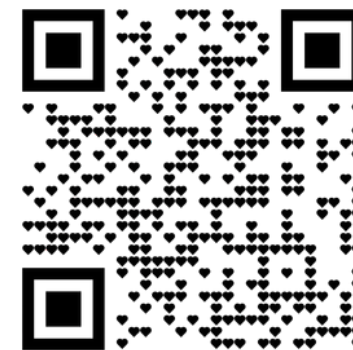
*Мистецька освіта починається там, де
дозволено відчувати, помилятися, пробувати і
звучати власним голосом. Сторителінг і
стендап – це про контакт.*

Домашнє завдання

Написати короткий сторителінг на тему:
«Історія, яка змінила мене як викладача»

У сторителінгу мають бути:

- зав'язка;
- конфлікт або проблемна ситуація;
- кульмінація;
- висновок/головна думка.

Проскануй мене!

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

